

Tidpunkt: tisdag den 19 september 2017 kl. 16:30 – 16:38**Plats:** Kristallen, Hantverkargatan 3D**Justerat:** Måndag den 25 september 2017

Mirja Räihä

Johanna Sjö

Niklas Malmström, sekreterare

Närvarande

Ordförande Mirja Räihä (S)

Vice ordf. Johanna Sjö (M)

Ledamöterna

Claes Elmgren (S)

Kadir Kasirga (S)

Inger Edvardsson (S)

Magnus Runsten (MP)

Ingegerd Akselsson Le Douaron (MP)

Tina Kratz (V)

Johan Andréasson (M)

Eva Solberg (M)

Gulan Avci (L)

Johan Fälldin (C)

Tjänstg. Ers.

Tatjana Kovacic (M) för Yvonne Fernell-Ingelström (M)

Ersättarna

Ulrika Ström (S)

Emmelie Renlund (S)

Anders Lindell (MP)

Arne Bringentoff (MP)

Anki Erdmann (V)

Rojan Karakaya (Fi)

Per Hagwall (M)

Ann-Louise Ebérous (M)

Jan Tigerström (M)

Per Henriksson (L)

Ofelia Namazova (KD)

Förhinder hade anmälts av ledamoten Yvonne Fernell-Ingelström (M) samt ersättarna Andreas Narkun (S) och Emmelie Renlund (S)

Föredragande vid sammanträdet var utvecklingschef Karin Eriksson-Bech. Närvarande tjänstemän i övrigt var Arja Lindholm, Bengt Jönsson, Charlotte Goliath, Kicki Wattjersson. Närvarade gjorde även borgarråds-sekreterare Peter Lindh.

§ 1**Sammanträdets öppnande och godkännande av
föredragningslista**

Ordföranden Mirja Räihä (S) öppnade sammanträdet. Föredragningslistan godkändes.

§ 2**Val av protokolljusterare och tid för justering av protokollet**

Ordföranden Mirja Räihä (S) och vice ordföranden Johanna Sjö (M) fick i uppdrag att justera dagens protokoll. Protokollet ska justeras måndagen den 25 september 2017.

§ 3**Beslut om närvarorätt för personalföreträdare**

Inga personalföreträdare närvarande vid nämndens sammanträde.

§ 4.**Yttrande över remiss av Motion (2017:30) om att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck"**

AMN 2017-0132-01.05

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat motion (2017:30) av Andrea Ström och Eva Solberg, båda (M), om att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. I motionen föreslås ett antal åtgärder som syftar till att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Insatserna handlar om att socialnämnden ska upprätta ett lokalt kompetensteam, genomföra utbildningar riktade till yrkesgrupper som kommer i kontakt med ungdomar som riskerar att bli könsstympade samt verka för att det läns-gemensamma resurscentret Origo i större utsträckning arbetar förebyggande. Kommunstyrelsen föreslås hos regeringen begära att en särskild brottsrubricering om hedersvåld införs i brottsbalken. Arbetsmarknadsnämnden föreslås införa obligatorisk samhällsorientering med fokus på svensk lagstiftning, jämställdhet och motverkande av hederskultur för såväl nyanlända och asylsökande.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det regelverk som finns idag innebär att nyanlända flyktingar och deras anhöriga inom en snar framtid efter beviljat uppehållstillstånd kommer att genomgå samhällsorientering där det innehåll som föreslås i motionen ingår och att motionens intentioner därmed i stor utsträckning redan tillgodoses. Asylsökande får dock invänta beslut om uppehållstillstånd innan de erbjuds denna utbildning. Dock kommer en satsning att göras på samhällsinformationsinsatser via främst organisationer inom det civila samhället för de asylsökande

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att ett standardiserat samhällsinformationspaket vore bra även för asylsökande då det skulle ge en röd tråd i den informationen som ges innan personen får uppehållstillstånd och därefter. En svårighet som har uppmärksamats rör målgruppen anhöriginvandrare. Trots att de har rätt att delta i samhällsorienteringen är det få som gör det. Stockholms stad informerar genom Vuxenutbildningscentrum om samhällsorienteringen vid inskrivning till sfi samt har personal som åker till sfi-skolor för att informera om insatsen i klassrum och via bokbord. Behovet av

samhällsorientering torde dock vara stort även i målgruppen anhöriginvandrare.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

§5**Yttrande över remiss av Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022**

AMN 2017-0171-01.06

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade justera paragrafen omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat *Program för ett jämställt Stockholm 2018 -2022* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Kommunstyrelsen har i budget för 2015 fått i uppdrag att utarbeta en handlingsplan i enlighet med CEMR-deklarationen. Stadsledningskontoret föreslår att stadens styrdokument för jämställdhetsfrågor benämns program för ett jämställt Stockholm istället för handlingsplan i enlighet med CEMR-deklarationen.

Stadsledningskontorets förslag till program ska fungera som övergripande vägledning när nämnder och bolagsstyrelser planerar sitt arbete för att bättre nå visionen om Ett Stockholm för alla med fokus på jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

I programmets första del beskrivs bakgrund till vilka utmaningar Stockholm har för att uppnå jämställdhet och vad staden strävar efter inom området. Den andra delen fastställer sju fokusområden som är prioriterade för staden att arbeta med. De utgår från de sex nationella jämställdhetsmålen, med tillägg av ett fokusområde som behandlar stadens offentliga service. Den tredje delen av programmet beskriver ansvarsfördelning och övergripande arbetssätt samt hur uppföljningen ska göras.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser vikten av att arbeta strategiskt med jämställdhetsintegrering för att säkerställa att förvaltningen erbjuder likvärdig service till kvinnor och män, flickor och pojkar.

Då förvaltningen varit delaktig i framtagandet av Program för ett jämställt Stockholm 2018 -2022 har synpunkter som berör förvaltningens ansvarsområden förts fram i samband med det arbetet.

Förvaltningen har under flera år arbetat i linje med det föreslagna programmet genom kunskapshöjande insatser och genomförda jämställdhetsanalyser och har sett vikten av att arbetet bedrivs stegvis.

Förvaltningen anser därför att programmet behöver implementeras i etapper med tydlig fokus på att integrera utvalda fokusområden i det ordinarie arbetet med verksamhetsplanering, kvalitet och bemötande.

Då stadsledningskontoret tagit fram tre omfattande program inom området mänskliga rättigheter anser arbetsmarknadsförvaltningen att ett sammanhållet program för alla delar inom mänskliga rättigheter hade underlättat implementeringsarbetet och efterlevnaden för stadens förvaltningar och bolag.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M) och ledamoten Johan Fälldin (C) lämnade följande särskilda uttalande.

Alla människor ska ha samma frihet att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Det aktuella programmet har ett gott syfte. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policys och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policys som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. Det borde vara självklart att svenska lag ska gälla utan att det tydliggörs i ett policyprogram. I detta tänkta övergripande dokument bör det föreliggande programmens fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

Särskilt uttalande

Ledamoten Gulan Avci (L) lämnade följande särskilda uttalande.

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på att alla lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska, kulturella, sociala som ekonomiska.

Det program för ett jämställt Stockholm som nu presenteras kunde ha varit mer konkret. Risken finns att det mest blir tomma ord. Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare, liksom kopplingen till stadens andra program såsom idrottsprogrammet och programmet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Det är heller inte helt klart på vilket sätt nämnderna och bolagen ska implementera programmet i sina verksamheter.

Dessutom kan vi notera att arbetet mot hedersvåld- och förtryck helt saknas i uppräknningen av fokusområden. Hedersförtryck av både flickor och pojkar, kvinnor och män, är ett av vår tids största jämställdhetsproblem och en av de allvarligaste frihetsinskränkningarna av individer i Stockholm. Det är minst sagt anmärkningsvärt att detta saknas i majoritetens jämställdhetsprogram.

Med det sagt så är vi positiva till att detta program tagits fram. Arbetet för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män är mycket viktigt och ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter.

Ersättaryttrande

Ersättaren Ofelia Namazova (KD) lämnade följande ersättaryttrande.

Alla människor ska ha samma frihet att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Det aktuella programmet har ett gott syfte. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policys och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policys som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgar-

perspektiv med dessa frågor. Det borde vara självklart att svenska lag ska gälla utan att det tydliggörs i ett policyprogram. I detta tänkta övergripande dokument bör det föreliggande programmets fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

§6**Yttrande över remiss av Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022**

AMN 2017-0172-01.06

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade justera paragrafen omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholm stad 2018-2022* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Programmet är framtaget av stadens barnombudsman och utgår från barnkonventionen. Den syftar till att säkerställa barnets rättigheter och förbättra barns levnadsvillkor genom att verka som styrdokument i stadens alla bolag och nämnder. Programmet är indelat i tre delar. Den första delen beskriver de övergripande utmaningarna som finns kring barnets rättigheter och stadens övergripande inriktning. I den andra delen presenteras fem fokusområden som är prioriterade för staden att arbeta med och den tredje delen beskriver ansvarsfördelning, behov av kunskap och övergripande arbetssätt samt hur uppföljning ska göras. Programmet har arbetats fram i en gemensam process som även omfattar två andra förslag till stadsövergripande styrdokument inom området mänskliga rättigheter.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det föreslagna programmet för barnets rättigheter är angeläget och har inga direkta synpunkter på innehållet. Programmet är dock omfattande och implementering av programmet behöver därför ske stegvis. Förvaltningen understryker att arbetet måste ske inom ramen för ordinarie arbete med verksamhetsutveckling, kvalitet och bemötande.

Fokusområden och flera prioriterade frågor berör vissa av nämndens verksamheter direkt –andra berörs mer indirekt då barn under 18 år inte deltar direkt i alla nämndens verksamheter. Förvaltningens verksamheter är dock alla, direkt eller indirekt, av stor betydelse för barns uppväxtvillkor både utifrån det direkta arbetet med individer, arbetet på övergripande nivå för att förbättra verksamheten för de personer som deltar samt nämndens medverkan i lokalt utvecklingsarbetet och arbetet för att minska skillnaderna inom staden.

Det bör i implementeringen av programmet tas i beaktande att medborgare deltar i flera verksamheter i staden och det kräver samordning och ansvarsfördelning mellan förvaltningarna. Nätverk för stöd i implementering bör skapas för tjänstepersoner som arbetar med implementering av programmet.

Då stadsledningskontoret tagit fram tre omfattande program inom området mänskliga rättigheter anser arbetsmarknadsförvaltningen att ett gemensamt program för alla delar inom mänskliga rättigheter hade underlättat implementeringsarbetet och efterlevnaden för stadens förvaltningar och bolag.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M) och ledamoten Johan Fälldin (C) lämnade följande särskilda uttalande.

Stockholm ska vara en stad som lever upp till och respekterar barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barn ska ha samma möjligheter oavsett bakgrund, hudfärg, kön, sexuell läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

Barns villkor i staden kan förbättras. Det finns fortfarande skillnader vad gäller barns uppväxtförhållanden i staden, både vad gäller mellan stadsdelar och utifrån sociala förutsättningar. Barn utgör vår framtid och deras rättigheter och inflytande ska värnas på bästa sätt. Bland annat har barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren och barnets bästa ska vara avgörande.

Programmet är hedervärt och har ett gott syfte och är innehållsmässigt bra. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policys och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policys som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. I detta övergripande dokument bör detta programs fokusområden inkluderas. Barnets rättigheter bör särskilt framkomma i det övergripande dokumentet.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om barns rättigheter lyftas.

Särskilt uttalande

Ledamoten Gulan Avci (L) lämnade följande särskilda uttalande.

En trygg uppväxt är avgörande för att ge alla barn samma möjligheter och chanser i livet. Att arbeta för att stärka barns rättigheter är något av det viktigaste vi kan göra. Det är bra att Stockholm tar fram ett program för barnets rättigheter. Men programmet borde ha varit mer konkret. Det finns en risk att det blir tomma ord.

Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare. Även om mycket av arbetet är nämndspecifikt så är många av de viktigaste utmaningarna sådana som berör många nämnder, eller som kräver att flera nämnder samverkar. Styrningen av det arbetet måste bli tydligare. Risken är annars att sådana viktiga uppgifter som kräver samverkan mellan olika verksamhetsområden – exempelvis skolan och socialtjänsten – blir hängande i luften. Programmet borde därför kompletteras med en genomförandeplan, på det sätt som har skett med programmet mot hemlöshet.

Den kanske viktigaste rättigheten som barn har är rätten till liv och skydd mot våld eller hot om våld. Alltför många barn får den rättigheten kränkt, ofta av ens egna föräldrar eller andra närstående. Hedersförtryck är en betydande källa till våld mot barn, eller hot om våld som ett sätt att begränsa barnets frihet. Vi hade önskat betydligt skarpare och mer ambitiösa skrivningar vad gäller arbetet mot olika former av våld mot barn. Det står att programmet kompletterar Stockholms stads program mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck, men inte på vilket sätt, eller hur programmen rent konkret är relaterade till varandra.

Barns möjlighet att utifrån sina förutsättningar vara delaktiga i beslut som berör dem är en viktig rättighet. Här återstår det mycket att göra för Stockholms stad. Programmets och barnkonventionens ord om barns delaktighet och hänsyn till barns behov riskerar att i det praktiska, svåra arbetet med konkreta fall inte få någon effekt.

Socialtjänstinspektörerna har i ett flertal granskningar visat på betydande brister när det gäller barns delaktighet i socialtjänstärenden. Barnen blir inte sedda och deras behov utreds inte tillräckligt väl. I synnerhet med tanke på att det rör sig om våra mest utsatta barn, som lever i familjer med problem såsom missbruk eller utsatta bo-

endeförhållanden, är det extra allvarligt. Det innebär dessutom en kvalitetsbrist i handläggningen, eftersom barnen och deras familjer inte får rätt hjälp. Återigen skulle en genomförandeplan här kunna vara ett sätt att visa hur staden faktiskt tänker arbeta för att se till att barnets rättigheter stärks. Det är inte målsättningarna som är problemet, utan genomförandet.

Ersättaryttrande

Ersättaren Ofelia Namazova (KD) lämnade följande ersättaryttrande.

Stockholm ska vara en stad som lever upp till och respekterar barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barn ska ha samma möjligheter oavsett bakgrund, hudfärg, kön, sexuell läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

Barns villkor i staden kan förbättras. Det finns fortfarande skillnader vad gäller barns uppväxtförhållanden i staden, både vad gäller mellan stadsdelar och utifrån sociala förutsättningar. Barn utgör vår framtid och deras rättigheter och inflytande ska värnas på bästa sätt. Bland annat har barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren och barnets bästa ska vara avgörande.

Programmet är hedervärt och har ett gott syfte och är innehållsmässigt bra. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policys och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policys som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. I detta övergripande dokument bör detta programs fokusområden inkluderas. Barnets rättigheter bör särskilt framkomma i det övergripande dokumentet.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om barns rättigheter lyftas.

§7**Yttrande över remiss av Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022**

AMN 2017-0173-01.06

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade justera paragrafen omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat *Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018 -2022* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att bättre nå visionen om Ett Stockholm för alla med fokus på hbtq-personers rättigheter. Programmet tydliggör inriktningen för arbetet och preciserar ett antal gemensamma fokusområden. Programmet är indelat i tre delar.

I programmets första del beskrivs vilka utmaningar som finns när det gäller hbtq-personers rättigheter och vad staden strävar efter inom området. Den andra delen av programmet pekar ut fem fokusområden som är prioriterade för staden att arbeta med. Den tredje delen av programmet beskriver ansvarsfördelning och övergripande arbetssätt samt hur uppföljningen ska göras.

Programmet har arbetats fram i en gemensam process som även omfattar två andra förslag till stadsövergripande styrdokument inom området mänskliga rättigheter

Arbetsmarknadsförvaltningen ser vikten av att ha ett inkluderande hbtq-perspektiv i sina verksamheter och har redan påbörjat arbetet med att höja kunskapen kring hbtq- personer livssituation och villkor genom att flera verksamheter går den framtagna diplomutbildningen som kommunstyrelsen tagit fram.

Programmet och dess fokusområden är angelägna och innehållet är omfattande. Förvaltningen anser därför att det är viktigt att implementering av programmet sker stegvis. Arbetet kan underlättas om stadsledningskontorets kansli för mänskliga rättigheter ger stöd till stadens förvaltningar och bolag genom att exempelvis skapa nätverk till tjänstepersoner som arbetar med implementeringen av program för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter.

Då stadsledningskontoret tagit fram tre omfattande program inom området mänskliga rättigheter anser arbetsmarknadsförvaltningen att ett gemensamt program för alla delar inom mänskliga rättigheter hade underlättat implementeringsarbetet och efterlevnaden för stadens förvaltningar och bolag.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Förslag till beslut

Ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S), ledamoten Magnus Runsten m.fl. (MP) samt ledamoten Tina Kratz (V) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M) och ledamoten Johan Fälldin (C) framlade ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen till beslut mot varandra.

Nämnden beslutade utan omröstning enligt ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S), ledamoten Magnus Runsten m.fl. (MP) samt ledamoten Tina Kratz (V) förslag till beslut.

Reservation

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M) och ledamoten Johan Fälldin (C) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut,
att därutöver anföra följande

Jämställdhet och jämlikhet är en frihetsfråga. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter att göra egna val för att forma sina liv för att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Samhället bör tillhandahålla förutsättningar för att alla ska kunna leva sitt liv och göra sina egna val. Men valen måste ytterst vara upp till den enskilda individen, utan detaljstyrning och pekpinnar från staden. Att kvinnor och män till exempel ska ha lika möjligheter i sina studie- och yrkesval betyder inte att staden ska påverka vilka val människors slutligen gör, utan endast att staden ska skapa

bästa möjliga förutsättningar för alla att välja. Staden bör därför inte i jämställdhetsprogrammet peka ut hur stockholmarna måste göra yrkes- och studieval som "bryter stereotypa könsmonster" då det går emot ambitionen om att möjligheterna ska vara desamma oavsett kön. Människor möjligheter ska inte begränsas av varken kön eller eventuell förekomst av stereotypa könsnormer. Besluten ska vara individens, inte stadens.

Programmet för ett jämställt Stockholm har ett gott syfte, men samtidigt som det visserligen synliggör skillnader och andra allvarliga samhällsproblem, riskerar det att missa att det i grunden handlar om respekt och lika värde för alla människor, oavsett kön. Det är inte heller oproblematiskt att ålägga stadens verksamheter ytterligare styrdokument och mål att förhålla sig till. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policies som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor.

Mäns våld mot kvinnor är mycket allvarligt och skall stävjas. Men allt våld ska förhindras oavsett gärningsman eller offer. I programmet saknas en problematisering av att avgränsningen av våld i nära relationer begränsas till mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem, men begreppet utesluter våld inom samkönade relationer eller kvinnors våld mot män, trots att även detta utgör ett hinder för att uppnå jämställdhet. Den undertecknade CEMR-deklarationen använder till exempel därför istället begreppet "könsrelaterat våld", vilket vi anser mer passande. Vi anser även att det är självklart att staden på inget sätt ska bidra till att uppmuntra till att våld uppstår oavsett vilka negativa normer det handlar om, varför det även blir märkligt att endast peka ut negativa maskulinitetsnormer.

Stockholms stad har en viktig roll att spela som arbetsgivare. Givetvis är det angeläget att försöka uppnå en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, men vi tror inte att staden kan besluta denna fördelning genom sin personalpolicy. Staden bör inte engagera sig i detta på annat sätt än utifrån ett arbetsgivarperspektiv där förutsättningarna för att båda i en relation ska ha lika möjlighet att välja att själv ta ansvar för hemarbete. Stockholms stad bör i rollen som arbetsgivare istället påverka icke jämställda villkor mellan kvinnor och män vad gäller löneskillnader, arbetsvillkor och möjlighet att göra karriär.

En aspekt som inte får förbises är att staden inte kan lösa alla orättvisor samtidigt. En av de mer trängande uppgifterna är att tillse att flickor och kvinnor som lever under hedersförtryck får sin frihet värnad och sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda. Utanförskapet växer och väntas om några år omfatta uppemot en miljon personer. Det är en utveckling som Sverige inte har råd med. Att

bryta utanförskapet är en central politisk uppgift, såväl nationellt som lokalt, under de kommande åren.

En särskilt utsatt grupp, vilka har mycket svårt att få fäste på svensk arbetsmarknad, är utrikes födda kvinnor. Endast knappt hälften av utomeuropeiskt födda kvinnor var sysselsatta 2014. Det är därför viktigt att de insatser som görs för att få in fler på arbetsmarknaden präglas av ett tydligt jämställdhetsperspektiv där möjligheten att få stöd inte påverkas av vilket kön en person har. Det är också positivt att programmet nu lyfter flickors och kvinnors särskilda erfarenheter, behov och utsatthet i flyktingmottagandet.

Vi delar självklart ambitionen om att vi ska ha ett jämställt Stockholm där alla människor har makt att forma samhället och sina egna liv. mycket utav det som programmet lyfter för att skapa ett mer jämställt Stockholm är självklarheter vissa av programmets fokusmål och inriktningar till och med motarbeta denna ambition. Trots att vi lever i en av världens mest jämställda städer, kvarstår utmaningar.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

Särskilt uttalande

Ledamoten Gulan Avci (L) lämnade följande särskilda uttalande.

När Alliansen styrde tog vi fram ett program för hbtq-frågor. Remissrundan hade precis hunnit bli klar när den nya majoriteten efter maktskiftet valde att avbryta arbetet. Det har sedan tagit majoriteten tre år att presentera ett eget program. Programmet för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck är med andra ord efterlängtad men kunde ha varit mer konkret. Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare, så att viktiga uppgifter inte bara blir hängande i luften.

Med det sagt så är det positivt att ett program för detta viktiga arbete nu har presenterats. Med ett program på plats kan förvaltningar och nämnder förhoppningsvis spurras att höja ambitionsnivån när det kommer till att iaktta transpersoners behov och rättigheter, stärka rätten till skyddat boende för hbtq-personer som utsätts för våld i nära relationer, synliggöra hbtq-personers särskilda utsatthet för hedersförtryck, och öka medvetenheten om hbtq-personers ställning som måltavlor för våldsbejakande extremism.

Ersättaryttrande

Ersättaren Ofelia Namazova (KD) lämnade följande ersättaryttrande.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut,
att därutöver anföra följande

Jämställdhet och jämlikhet är en frihetsfråga. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter att göra egna val för att forma sina liv för att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Samhället bör tillhandahålla förutsättningar för att alla ska kunna leva sitt liv och göra sina egna val. Men valen måste ytterst vara upp till den enskilda individen, utan detaljstyrning och pekpinnar från staden. Att kvinnor och män till exempel ska ha lika möjligheter i sina studie- och yrkesval betyder inte att staden ska påverka vilka val människors slutligen gör, utan endast att staden ska skapa bästa möjliga förutsättningar för alla att välja. Staden bör därför inte i jämställdhetsprogrammet peka ut hur stockholmarna måste göra yrkes- och studieval som ”bryter stereotypa könsmonster” då det går emot ambitionen om att möjligheterna ska vara desamma oavsett kön. Människor möjligheter ska inte begränsas av varken kön eller eventuell förekomst av stereotypa könsnormer. Besluten ska vara individens, inte stadens.

Programmet för ett jämställt Stockholm har ett gott syfte, men samtidigt som det visserligen synliggör skillnader och andra allvarliga samhällsproblem, riskerar det att missa att det i grunden handlar om respekt och lika värde för alla människor, oavsett kön. Det är inte heller oproblematiskt att ålägga stadens verksamheter ytterligare styrdokument och mål att förhålla sig till. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policys som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor.

Mäns våld mot kvinnor är mycket allvarligt och skall stävjas. Men allt våld ska förhindras oavsett gärningsman eller offer. I programmet saknas en problematisering av att avgränsningen av våld i nära relationer begränsas till mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem, men begreppet utesluter våld inom samkönade relationer eller kvinnors våld mot män, trots att även detta utgör ett hinder för att uppnå jämställdhet. Den undertecknade CEMR-deklarationen använder till exempel därför istället begreppet ”könsrelaterat våld”, vilket vi anser mer passande. Vi

anser även att det är självklart att staden på inget sätt ska bidra till att uppmuntra till att våld uppstår oavsett vilka negativa normer det handlar om, varför det även blir märkligt att endast peka ut negativa maskulinitetsnormer.

Stockholms stad har en viktig roll att spela som arbetsgivare. Givetvis är det angeläget att försöka uppnå en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, men vi tror inte att staden kan besluta denna fördelning genom sin personalpolicy. Staden bör inte engagera sig i detta på annat sätt än utifrån ett arbetsgivarperspektiv där förutsättningarna för att båda i en relation ska ha lika möjlighet att välja att själv ta ansvar för hemarbete. Stockholms stad bör i rollen som arbetsgivare istället påverka icke jämställda villkor mellan kvinnor och män vad gäller löneskillnader, arbetsvillkor och möjlighet att göra karriär.

En aspekt som inte får förbises är att staden inte kan lösa alla orättvisor samtidigt. En av de mer trängande uppgifterna är att tillse att flickor och kvinnor som lever under hedersförtryck får sin frihet värnad och sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda. Utanförskapet växer och väntas om några år omfatta uppemot en miljon personer. Det är en utveckling som Sverige inte har råd med. Att bryta utanförskapet är en central politisk uppgift, såväl nationellt som lokalt, under de kommande åren.

En särskilt utsatt grupp, vilka har mycket svårt att få fäste på svensk arbetsmarknad, är utrikes födda kvinnor. Endast knappt hälften av utomeuropeiskt födda kvinnor var sysselsatta 2014. Det är därför viktigt att de insatser som görs för att få in fler på arbetsmarknaden präglas av ett tydligt jämställdhetsperspektiv där möjligheten att få stöd inte påverkas av vilket kön en person har. Det är också positivt att programmet nu lyfter flickors och kvinnors särskilda erfarenheter, behov och utsatthet i flyktningmottagandet.

Vi delar självklart ambitionen om att vi ska ha ett jämställt Stockholm där alla människor har makt att forma samhället och sina egna liv. mycket utav det som programmet lyfter för att skapa ett mer jämställt Stockholm är självklarheter vissa av programmets fokusmål och inriktningar till och med motarbeta denna ambition. Trots att vi lever i en av världens mest jämställda städer, kvarstår utmaningar.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

§8**Yttrande över remiss av Utställning av Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050**

AMN 2017-0182-01.06

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ”Utställning av Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050” till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Ett tidigare samrådsförslag gällande RUFS 20150 har behandlats av arbetsmarknadsnämnden den 30 augusti 2016 (AMN 2016-0144-01.06). I sitt remissvar på ställde sig nämnden i allt väsentligt positiv till mål och övergripande inriktning för RUFS 2050.

De övergripande målen i den nu remitterade planen är oförändrade från det samrådsförslag som tidigare remissbehandlats. Dessa är:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt – och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region.

Däremot har delmålen i planen bearbetats och förtydligats utifrån remissarbetet gällande samrådsförslaget.

Förvaltningen anser att delmålen för olika målområden i huvudsak har bearbetats och förtydligats på ett sätt som förvaltningen anser bidragit till ökad tydlighet. Förvaltningen ställer sig därmed i stort positiv till den nu remitterade planen.

De mål i den regionala planen som främst direkt berör arbetsmarknadsnämndens kunskaps- och ansvarsområde är målen ”En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region” samt ”En ledande tillväxt- och kunskapsregion”.

Flera delmål inom dessa områden är oförändrade jämfört med tidigare samrådsremiss. Förvaltningen är fortsatt positiv till att regionens socioekonomiska utmaningar lyfts fram i remissen och att delmålen inom detta område förtydligats.

Förvaltningen vill, som i tidigare remiss, understryka betydelsen av att lyfta fram den segregerade arbetsmarknaden som en utmaning för regionen. Här spelar en fortsatt utveckling av vuxenutbildningen

i regionen en avgörande roll. Redan i sitt remissvar på samrådsförslaget lyfte nämnden att utbildning och andra kompetenshöjande insatser måste vara ett viktigt framtida fokusområde för regionen. I takt med att arbetskraftsbristen nu ökar i flera branscher samtidigt som grupper med låg utbildning står kvar utanför arbetsmarknaden skärps betydelsen av ett regionalt fokus på kompetensförsörjning, vuxenutbildning och matchning för att nå målen i RUFS 2050.

Slutligen vill förvaltningen framhålla vikten av att i mål, delmål och handlingsplaner tydligt lyfta fram vikten av ett regionalt jämställdhetsarbete med fokus på en jämställd arbetsmarknad oavsett kön eller sexuell läggning.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M), ledamoten Gulan Avci (L) samt ledamoten Johan Fälldin (C) lämnade följande särskilda uttalande.

Det övergripande målet i RUFS 2050, liksom i RUFS 2010, är att Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva region att leva och bo i. Våra barn och unga ska växa upp i en storstadsregion som präglas av goda livsmiljöer där en stark ekonomi kombineras med en hållbar miljö, hållbar tillväxt och bra livsvillkor för alla. Det är positivt att planförslaget innebär en betydande ambitionshöjning i de gemensamma målsättningarna för ökat bostadsbyggande, en snabbare takt i omställningen till en klimatneutral region, smarta och yteffektiva transportlösningar i hela regionen samt ett tydligt fokus på en tät, blandad, urban och attraktiv bebyggelse.

Under de åtta år som RUFS 2050 kommer att gälla som regionplan kommer Stockholmsregionen att förändras i stor utsträckning. Hundratusentals nya invånare kommer att kalla Stockholmsregionen för sitt hem, viket fordrar nya bostäder, nya stadsdelar och ny infrastruktur. De beslut som fattas de närmaste åren kommer därför att påverka regionens utveckling under lång tid framöver. RUFS 2050 är i grunden ett samarbetsdokument. Därför är genomförbarheten och förankringen av regionplanen en av de viktigaste faktorerna för att Stockholmsregionen ska få en sammanhållen och hållbar tillväxt.

I grunden är det positivt att människor, familjer och företag söker sig till Stockholm och väljer att stanna här. Rätt hanterat så kommer befolkningsökningen att stärka Stockholmsregionens attraktivitet, dynamik och tillväxt.

Förutsättningarna för jobbskapande och företagande kommer att vara avgörande för den framtida tillväxten, integrationen och möjligheterna att ställa om regionen till ett utsläppsfritt och klimatneutralt samhälle. Att tillväxtperspektivet lyfts upp i planförslaget är välkommet och stärker användbarheten och genomförandet i planen. Arbetsmarknaden i regionen behöver bli mer flexibel och blandad vad gäller lönenivåer och kompetens, det gäller både för anställda och företagare. Alla arbeten behövs för att regionen ska kunna fortsätta växa och välkomna fler människor.

En av de viktigaste förutsättningarna för Stockholmsregionens attraktion för internationella företag och högspecialiserad kompetens är god internationell tillgänglighet, framförallt med flyg. Det är glädjande och välkommet att det finns en politisk samsyn kring behovet av att bygga ut Arlanda med en fjärde landningsbana och annan infrastruktur.

Ett effektivt och välfungerande klimatarbete är viktigt för Stockholmsregionen. Klimatarbetet ska riktas rätt, målen behöver kunna följas upp och åtgärderna behöver vara genomförbara. De som har störst möjlighet och rådighet att påverka och minska utsläpp av koldioxid och andra miljöfarliga eller klimatpåverkande ämnen är producenterna. Utsläpp som sker utanför Stockholmsregionen är svåra att mäta och påverka och vedertagna standarder för detta saknas i dagsläget. På individ- och företagsnivå kan medvetna konsumenter undvika varor som är producerade under miljöfarliga förhållanden, men för regionala instanser så kommer det att vara en utmaning att försöka minska utsläpp som inte sker inom Stockholmsregionen. Huvudansvaret för att minska klimatpåverkan kommer fortsatt att ligga på producenterna.

Behovet av nya bostäder och ny infrastruktur är akut i hela regionen, trots att det gjorts stora investeringar och att byggtakten är relativt hög. Antalet byggstarter måste öka ännu mer och därtill hålla i sig över tid, byggandet av nya bostäder måste förenklas och påskyndas. Det innebär att betydande lättnader av och förenklingar i befintlig lagstiftning och regleringar är ett måste om regionens behov ska kunna mötas på ett effektivt sätt. Inte minst när det gäller överklaganden, planprocesser och långa handläggningstider som skapar förseningar, ökade kostnader och försvårar för mindre byggbolag att ta sig in på marknaden. Både kommunala planprocesser

och överklaganden behöver bli enklare och snabbare. Byggnormer och regleringar av utformning och utrymme på nya bostäder skapar extra kostnader, försvårar ombyggen och gör det svårare att bygga billiga och yteffektiva lägenheter, inte minst vad gäller billiga hyresrätter och studentlägenheter. Med en översyn av krav och byggnormer kan kostnaderna sänkas för alla typer av nybyggen.

Rörligheten på bostadsmarknaden är ytterligare en faktor som måste förbättras i hela regionen. Dagens utformning av hyresreglering och reavinstskatt skapar inlåsnings effekter, dämpar flyttkedjor och försämrar utnyttjande av det befintliga beståndet av bostäder.

Några områden i RUFS 2050 är märkta som ”utredningsområden” vilket är områden där markanvändningen på lång sikt ännu inte är avgjord i kommunernas översiktsplaner på grund av sitt strategiska läge och är föremål för utredning eller liknande. Tanken är att de i slutförslaget till RUFS 2050 ska markeras enligt kommunernas önskemål. Det är både bra och viktigt att kommunernas önskemål kring dessa områden respekteras. Inte minst när det gäller Bromma flygplats och Louddens oljehamn.

Ett av Stockholmsregionens främsta företräden är närheten till vatten. Stora delar av regionens mest attraktiva livsmiljöer i så väl de centrala delarna som på landsbygden och i skärgården, är byggda i vattennära miljöer eller vid kajer. Utformningen av dagens strandskydd är alltför begränsande och ser inte de möjligheter en klok och välanpassad bebyggelse kan ge för att öka strändernas tillgänglighet för fler av länets invånare. Genomgripande reformer av strandskyddet behövs för att utveckla befintliga, och skapa nya, vattennära miljöer i hela Stockholmsregionen.

Den stora mängden riksintressen och regleringarna kring dem skapar svårigheter för Stockholmsregionen att växa på ett hållbart och smart sätt. När nya hus för bostäder och verksamheter inte ens får synas från vissa parker eller områden kan vi med säkerhet säga att regleringarna har gått för långt. Här behövs det en genomgripande översyn för att underlätta förtätning, nybyggnation och högre hus.

Bullerregler och dylikt skapar svårigheter att bygga bostäder tätt och trafiknära. Den uppdatering av gränsvärdena som nu görs är välkommen. Strikta tolkningar kring säkerhetsavstånd runt transportleder för farligt gods skapar också svårigheter med att förtäta delar av regionen. Inte minst gäller detta vid överdäckningar av järnvägar och vägar.

Samtidigt som vi anser att kapacitetsstarka trafikslag som cykel-, gång- och kollektivtrafik ska prioriteras så menar vi att trafikslag inte ska ställas mot varandra så länge som det inte är ofrånkomligt. Vi kan inte utesluta alla människor som är beroende av sin bil för att få vardagen att gå ihop. Det är därför synnerligen uselt att Sverigeförhandlingen för en östlig förbindelse avbrutits. I detta sammanhang är det väsentligt att regionplanen intar en pragmatisk hållning som syftar till att behovet ska få styra investeringarna, inte politiska övertygelser. För att Stockholm ska kunna fortsätta vara Sveriges tillväxtmotor måste flaskhalsar inom infrastruktur och på bostadsmarknaden undanröjas. Här krävs att en östlig förbindelse fortsatt är en naturlig del av regionens framtida utveckling.

Ersättaryttrande

Ersättaren Ofelia Namazova (KD) lämnade följande ersättaryttrande.

Det övergripande målet i RUFS 2050, liksom i RUFS 2010, är att Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva region att leva och bo i. Våra barn och unga ska växa upp i en storstadsregion som präglas av goda livsmiljöer där en stark ekonomi kombineras med en hållbar miljö, hållbar tillväxt och bra livsvillkor för alla. Det är positivt att planförslaget innebär en betydande ambitionshöjning i de gemensamma målsättningarna för ökat bostadsbyggande, en snabbare takt i omställningen till en klimatneutral region, smarta och yteffektiva transportlösningar i hela regionen samt ett tydligt fokus på en tät, blandad, urban och attraktiv bebyggelse.

Under de åtta år som RUFS 2050 kommer att gälla som regionplan kommer Stockholmsregionen att förändras i stor utsträckning. Hundratusentals nya invånare kommer att kalla Stockholmsregionen för sitt hem, viket fordrar nya bostäder, nya stadsdelar och ny infrastruktur. De beslut som fattas de närmaste åren kommer därför att påverka regionens utveckling under lång tid framöver. RUFS 2050 är i grunden ett samarbetsdokument. Därför är genomförbarheten och förankringen av regionplanen en av de viktigaste faktorerna för att Stockholmsregionen ska få en sammanhållen och hållbar tillväxt. I grunden är det positivt att människor, familjer och företag söker sig till Stockholm och väljer att stanna här. Rätt hanterat så kommer befolkningsökningen att stärka Stockholmsregionens attraktivitet, dynamik och tillväxt.

Förutsättningarna för jobbskapande och företagande kommer att vara avgörande för den framtida tillväxten, integrationen och möjligheterna att ställa om regionen till ett utsläppsfritt och klimatneutralt samhälle. Att tillväxtperspektivet lyfts upp i planförslaget är

välkommet och stärker användbarheten och genomförandet i planen. Arbetsmarknaden i regionen behöver bli mer flexibel och blandad vad gäller lönenivåer och kompetens, det gäller både för anställda och företagare. Alla arbeten behövs för att regionen ska kunna fortsätta växa och välkomna fler människor.

En av de viktigaste förutsättningarna för Stockholmsregionens attraktion för internationella företag och högspecialiserad kompetens är god internationell tillgänglighet, framförallt med flyg. Det är glädjande och välkommet att det finns en politisk samsyn kring behovet av att bygga ut Arlanda med en fjärde landningsbana och annan infrastruktur.

Ett effektivt och välfungerande klimatarbete är viktigt för Stockholmsregionen. Klimatarbetet ska riktas rätt, målen behöver kunna följas upp och åtgärderna behöver vara genomförbara. De som har störst möjlighet och rådighet att påverka och minska utsläpp av koldioxid och andra miljöfarliga eller klimatpåverkande ämnen är producenterna. Utsläpp som sker utanför Stockholmsregionen är svåra att mäta och påverka och vedertagna standarder för detta saknas i dagsläget. På individ- och företagsnivå kan medvetna konsumenter undvika varor som är producerade under miljöfarliga förhållanden, men för regionala instanser så kommer det att vara en utmaning att försöka minska utsläpp som inte sker inom Stockholmsregionen. Huvudansvaret för att minska klimatpåverkan kommer fortsatt att ligga på producenterna.

Behovet av nya bostäder och ny infrastruktur är akut i hela regionen, trots att det gjorts stora investeringar och att byggtakten är relativt hög. Antalet byggstarter måste öka ännu mer och därtill hålla i sig över tid, byggandet av nya bostäder måste förenklas och påskyndas. Det innebär att betydande lättnader av och förenklingar i befintlig lagstiftning och regleringar är ett måste om regionens behov ska kunna mötas på ett effektivt sätt. Inte minst när det gäller överklaganden, planprocesser och långa handläggningstider som skapar förseningar, ökade kostnader och försvårar för mindre byggbolag att ta sig in på marknaden. Både kommunala planprocesser och överklaganden behöver bli enklare och snabbare. Byggnormer och regleringar av utformning och utrymme på nya bostäder skapar extra kostnader, försvårar ombyggen och gör det svårare att bygga billiga och yteffektiva lägenheter, inte minst vad gäller billiga hyresrätter och studentlägenheter. Med en översyn av krav och byggnormer kan kostnaderna sänkas för alla typer av nybyggen.

Rörligheten på bostadsmarknaden är ytterligare en faktor som måste förbättras i hela regionen. Dagens utformning av hyresreglering och

reavinstskatt skapar inlåsnings effekter, dämpar flyttkedjor och försämrar utnyttjande av det befintliga beståndet av bostäder.

Några områden i RUFS 2050 är märkta som ”utredningsområden” vilket är områden där markanvändningen på lång sikt ännu inte är avgjord i kommunernas översiktsplaner på grund av sitt strategiska läge och är föremål för utredning eller liknande. Tanken är att de i slutförslaget till RUFS 2050 ska markeras enligt kommunernas önskemål. Det är både bra och viktigt att kommunernas önskemål kring dessa områden respekteras. Inte minst när det gäller Bromma flygplats och Louddens oljehamn.

Ett av Stockholmsregionens främsta företräden är närheten till vatten. Stora delar av regionens mest attraktiva livsmiljöer i så väl de centrala delarna som på landsbygden och i skärgården, är byggda i vattennära miljöer eller vid kajer. Utformningen av dagens strandskydd är alltför begränsande och ser inte de möjligheter en klok och välanpassad bebyggelse kan ge för att öka strändernas tillgänglighet för fler av länets invånare. Genomgripande reformer av strandskyddet behövs för att utveckla befintliga, och skapa nya, vattennära miljöer i hela Stockholmsregionen.

Den stora mängden riksintressen och regleringarna kring dem skapar svårigheter för Stockholmsregionen att växa på ett hållbart och smart sätt. När nya hus för bostäder och verksamheter inte ens får synas från vissa parker eller områden kan vi med säkerhet säga att regleringarna har gått för långt. Här behövs det en genomgripande översyn för att underlätta förtätning, nybyggnation och högre hus.

Bullerregler och dylikt skapar svårigheter att bygga bostäder tätt och trafiknära. Den uppdatering av gränsvärdena som nu görs är välkommen. Strikta tolkningar kring säkerhetsavstånd runt transportleder för farligt gods skapar också svårigheter med att förtäta delar av regionen. Inte minst gäller detta vid överdäckningar av järnvägar och vägar.

Samtidigt som vi anser att kapacitetsstarka trafikslag som cykel-, gång- och kollektivtrafik ska prioriteras så menar vi att trafikslag inte ska ställas mot varandra så länge som det inte är ofrånkomligt. Vi kan inte utesluta alla människor som är beroende av sin bil för att få vardagen att gå ihop. Det är därför synnerligen uselt att Sverigeförhandlingen för en östlig förbindelse avbrutits. I detta sammanhang är det väsentligt att regionplanen intar en pragmatisk hållning som syftar till att behovet ska få styra investeringarna, inte politiska övertygelser. För att Stockholm ska kunna fortsätta vara Sveriges tillväxtmotor måste flaskhalsar inom infrastruktur och på

bostadsmarknaden undanröjas. Här krävs att en östlig förbindelse fortsatt är en naturlig del av regionens framtida utveckling.

§9**Yttrande över remiss av Utbildning, undervisning och ledning - reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51)**

AMN 2017-00191.01.06

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade justera paragrafen omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat utbildningsdepartementets utredning Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51) till arbetsmarknadsnämnden.

Sedan 2011 ställs krav på legitimation och behörighet för möjlighet att anställas utan tidsbegränsning som lärare samt för att bedriva undervisning och självständigt sätta betyg. Reformen har sedan den trädde i kraft ändrats vid flera tillfällen för att hantera problem som identifierats. I detta delbetänkande föreslår utredningen ytterligare ett antal förändringar för att justera den omfattande regleringen.

Utredningen föreslår att undantaget från kravet på legitimation och behörighet för lärare i yrkesämnena tas bort. Utredningen föreslår även att möjlighet till visstidsanställning under tre år inom sfi ska införas.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att utredningens utgångspunkter och flera av förslagen är goda. Förvaltningen ser dock med oro på att yrkeslärare ska omfattas av krav på behörighet och legitimation då det generellt är svårt att rekrytera behöriga lärare till vuxenutbildning och det är mycket svårt att rekrytera behöriga lärare inom vissa yrkesämnena. För lärare inom vissa yrkesämnena är motivationen att läsa in behörighet låg, beroende på livssituation och yrkesbakgrund.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om tre års visstidsanställning inom sfi då det kan attrahera fler till yrket och skapa mer stabilitet och kontinuitet inom lärarförsörjningen. Det finns dock behov av att tydliggöra villkor och förutsättningar kring anställningarna för att fullt ut kunna bedöma förslagets konsekvenser för staden.

Förvaltningen har inga synpunkter på utredningens skrivelser om introduktionsperioden för lärare.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Ledamoten Gulan Avci (L) lämnade följande särskilda uttalande.

Lärlarlegitimationskravet med ämnesbehörigheter har förändrat synen på lärarexamen i grunden. Det är bra att det fortsatt utreds hur lagen kan förändras för att säkerställa att alla med examen blir behöriga i relevanta ämnen och hur behörigheterna ska fastställas.

Det är viktigt att markera att förändringarna i lagen inte får innebära att andelen obehöriga och icke-legitimerade lärare ökar. Vidare vill Liberalerna att det ska ställas krav på ämnesbehörighet för att sätta betyg. För att få sätta betyg idag krävs lärlarlegitimation. Men det är fortfarande möjligt för en lärare med ämnesbehörighet i exempelvis matematik att sätta betyg i musik. Nästa steg i legitimationsreformen bör vara att kräva behörighet i rätt ämne för att få sätta betyg.

§10**Tertialrapport 2 2017 för arbetsmarknadsnämnden**

AMN 2016-0316-01.02

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att godkänna Tertialrapport 2 per den 31 augusti 2017 med prognos för 2017 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att fastställa årsmål för indikatorn ”Andel kvinnor och män som efter sfi, inom tre månader, fortsätter till svenska som andraspråk på grundläggande eller gymnasial nivå” till 54 procent.
3. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att begära en budgetjustering av nämndens intäktskrav om - 25,0 mnkr till följd av en minskning av statsbidragsintäkterna för flyktingmottagning.
4. Arbetsmarknadsnämnden beslutade justera paragrafen omedelbart.

Ärendet

Kommunfullmäktige har fastställt fyra övergripande inriktningsmål för 2017.

1. Ett Stockholm som håller samman
2. Ett klimatsmart Stockholm
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Till varje inriktningsmål finns ett antal mer specifika mål kopplade. Arbetsmarknadsnämnden har särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet:

- Stockholm är en världsledande kunskapsregion
- Stockholm är en företagsvänlig stad
- Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva
- I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Arbetsmarknadsnämnden har i sin verksamhetsplan för 2017 fastställt egna mål. Till målen finns indikatorer som mäter måluppfyllelsen och aktiviteter som bidrar till att målen nås.

I verksamhetsplanen för 2017 har nämnden, med utgångspunkt från mål och uppdrag i stadens budget för 2016, identifierat fem större utvecklingsområden. Dessa är

- Fler till studier och utvecklat studiestöd för dem som behöver det
- Adekvata insatser för unga arbetslösa och unga utanför alla system
- Anställningar i staden genom Stockholmsjobb

- Stärkt arbetsgivarsamverkan både i arbetsmarknadsinsatser och yrkesutbildningar
- Utveckling av egenregi inom vuxenutbildningen

Utöver detta har nämnden i samband med verksamhetsplanen för 2017 beslutat att lägga ett ökat fokus på nyanlända under året.

Sammantaget bedömer arbetsmarknadsnämnden i tertiärrapport 2 2017 att målen för 2017 kommer att uppnås. Bedömningen grundar sig i på att majoriteten av indikatorerna prognostiseras att uppnås och att arbetet med aktiviteterna har kommit igång på ett positivt sätt samt att arbetet inom samtliga utvecklingsområden pågår.

Fler till studier och utvecklat studiestöd för de som behöver det

Fler elever studerar inom kommunala vuxenutbildningen, vilket beror på fler elever inom sfi. Skolorna har snabbt kunna ställa om sig för nya behov och det innebär att det inte finns någon kö till sfi, utan samtliga elever har kunnat beredas plats. För dem som behöver särskilt stöd för att genomföra sina studier både inom sfi och komvux finns olika insatser som exempelvis Alternativ sfi, Studieteamet och YrkesPlus. Vidare bedriver nämnden komvux för personer med inlärningssvårigheter i form av Lärvox.

Adekvata insatser för unga arbetslösa och unga utanför alla system

Arbetsmarknadsnämndens uppsökande arbete för att nå unga som varken arbetar eller studerar är fortsatt framgångsrikt och 340 unga i åldern 20-29 år har hittills skrivits in vid Jobbtorg Stockholm för insatser. Målsättningen för 2017 är 350 nyinskrivna och nämnden bedömer med bakgrund av resultatet för tertiär 2 att målsättningen kommer att överträffas. Nämndens verksamheter samverkar med Arbetsförmedlingen, stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden samt socialnämnden i arbetet att nå och erbjuda insatser till unga som står utanför arbetsmarknaden och utbildning. För detta har ett särskilt program antagits.

Arbetsmarknadsnämnden erbjuder unga insatser och aktiviteter genom Jobbtorg Stockholm. För unga som står långt ifrån arbetsmarknaden erbjuder nämnden ungdomsansställning eller arbetslagsanställning inom ramen för Stockholmsjobb. Under 2017 kommer nämnden även erbjuda cirka 50 unga Traineejobb inom vård och omsorg samt kock där anställningen kombineras med studier inom vuxenutbildningen. I augusti påbörjade 28 unga Traineejobb varav 24 var inom vård och omsorg och fyra inom restaurang och storkök.

Anställningar i staden genom Stockholmsjobb

Målsättningen för arbetsmarknadsnämnden är att cirka 900 Stockholmsjobb kommer att kunna erbjudas under 2017. Under perioden januari till juli 2017 har 649 aspiranter haft en anställning inom ramen för Stockholmsjobb. Av dessa var det 70 aspiranter som fick anställningsstöd Extratjänst från Arbetsförmedlingen varav 28 var nyanlända och anställdes inom ramen för stadens satsning på Eta-

bleringsjobb. Utöver detta har Arbetsförmedlingen placerat ut 109 personer med anställningsstöd Extratjänst i Stockholm. Arbetsmarknadsnämnden bedömer med bakgrund av de resultat som presenteras i samband med tertial två att målet kommer att uppnås och att fler stockholmare kommer att erbjudas Stockholmsjobb än tidigare år vilket är i linje med nämndens och stadens ambition.

Stärkt arbetsgivarsamverkan både i arbetsmarknadsinsatser och yrkesutbildningar

Arbetsmarknadsnämnden har hittills under 2017 tecknat sju partnerskap med olika branschorganisationer. Målsättningen är att totalt åtta partnerskap ska ingå under året. Partnerskapen är ett viktigt led i att stärka samverkan mellan nämndens verksamheter och arbetsgivare. Syftet är att skapa ökade möjligheter för aspiranter och studerande att få arbetslivserfarenhet genom praktik och anställning. Nämnden utvecklar och erbjuder stockholmare arbetsmarknadsinsatser och utbildningar inom bristyrken dels för att öka möjligheten för personer som står långtifrån arbetsmarknaden att etablera sig på arbetsmarknaden och dels möta arbetsgivares behov av efterfrågad kompetens.

Utveckling av egenregi inom vuxenutbildningen

Inom arbetsmarknadsnämndens verksamheter pågår ett utvecklingsarbete inom hela vuxenutbildningens egenregi där sfi är en del. Inom Åsö Vuxengymnasium arbetar verksamheten utifrån den översyn av organisation, ledningsstruktur och utbildningsutbud som genomfördes 2016. Arbetet med att staden ska bli ledande inom sfi för personer med kort eller ingen utbildning påbörjades under 2016 och utbildningar för lärare startar under hösten 2017. Inom hela vuxenutbildningen utvecklas det utbildningar som möter både elevernas och arbetsmarknadens behov, till exempel olika yrkesutbildningar inom sfi och lärlingsutbildningar inom bristyrkesområden och kombinationsutbildningar. Till hösten startar ca 200 utbildningsplatser som kombinerar sfi med en yrkesutbildning. Vidare finns ett samarbete mellan äldreförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen i syfte att erbjuda utbildning och kompetensförsörjning till verksamheterna inom äldreomsorgen. Åsö vuxengymnasium har även lämnat in en ansökan för att bli vård- och omsorgscollege.

Ökat fokus på nyanlända

Arbetsmarknadsnämnden arbetar för att utöka samverkan med Arbetsförmedlingen avseende nyanlända inom etableringen. Detta sker dels genom att erbjuda nyanlända extratjänster och etableringsjobb inom ramen för Stockholmsjobb och dels utöka samverkan inom ramen för Delegationen Unga till Arbete (DUA) genom att överenskommelsen även inkluderar nyanlända unga 16-29 år. Inom vuxenutbildningen och sfi pågår ett arbete att utveckla möjligheten för nyanlända att studera kurser inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning parallellt med sfi. Nämnden erbjuder därutöver

möjlighet för nyanlända att kombinera studier vid sfi med yrkesutbildning. Arbetsmarknadsnämnden samverkar även med föreningslivet genom de avtal om idéburet offentligt partnerskap som erbjuder nyanlända samtalsträning, fadderverksamhet och svenska med baby. Därutöver medverkar Stockholms stad genom arbetsmarknadsnämnden i socialfondsprojektet VIDA i syfte att erbjuda föreningsaktiviteter som del i planeringen för nyanlända inskrivna hos Arbetsförmedlingen och Jobbtorg Stockholm. Under perioden har projektet Yrkesmentorer inom sfi startat, som är ett samverkansprojekt mellan nämndens verksamheter och Rotary.

Ekonomi

Arbetsmarknadsnämnden har en ekonomi i balans och prognostiserar sammantaget, för helår 2017, ett överskott på 25,7 mnkr för verksamheterna. Överskottet motsvarar 2,6 procent av nämndens budget. De enheter som prognostiserar större underskott är SFI Västerort (-2,5 mnkr), Yfi (-1,9 mnkr), SIFA (-1,0 mnkr) och Åsö Åsö vuxengymnasium (-1,4 mnkr). Underskotten balanseras mot större överskott inom beställarenheten för Sfi, komvuxcentrum samt nämnd och administration.

Statsbidragen från Migrationsverket för stadens flyktingmottagning bedöms understiga nämndens intäktskrav på 197,9 mnkr med 25,0 mnkr. Den mest betydande anledning till den lägre intäkten är att antalet nyanlända som själva ordnar ett boende i staden, EBO, beräknas minska.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2017.

Förslag till beslut

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M), ledamoten Gulan Avci (L) och ledamoten Johan Fälldin (C) föreslog att återremittera handlingsplanen för våldsbejakande extremism till förvaltningen för vidare beredning.

Ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S), ledamoten Magnus Runsten m.fl. (MP) samt ledamoten Tina Kratz (V) föreslog att nämnden skulle avgöra ärendet i dess helhet under dagens sammanträde.

Ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S), ledamoten Magnus Runsten m.fl. (MP) samt ledamoten Tina Kratz (V) föreslog i sakfrågan att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M), ledamoten Gulan Avci (L) och ledamoten Johan Fälldin (C) framlade i sakfrågan ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) behandlar först förslaget om återremiss. Ordförande ställde förslaget att återremittera handlingsplanen för våldbejakande extremism mot att avgöra ärendet i dess helhet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Ordföranden ställde förslagen till beslut mot varandra.

Nämnden beslutade utan omröstning enligt ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S), ledamoten Magnus Runsten m.fl. (MP) samt ledamoten Tina Kratz (V) förslag till beslut.

Reservation

Vice ordförande Johanna Sjö m.fl. (M), ledamoten Gulan Avci (L) och ledamoten Johan Fälldin (C) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar följande

1. Förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis
2. Handlingsplan mot våldsbejakande extremism enligt bilaga till tertiärrapporten återremitteras för vidare beredning
3. Därutöver anförs följande.

Tertiärrapport 2 för arbetsmarknadsnämnden visar en ekonomi med visst överskott, samtidigt är vi oroliga för de framförda politiska prioriteringar som sker i nämnden och dess konsekvenser framöver.

För en bra uppföljning av mått och nyckeltal måste realistiska, tillförlitliga och uppföljningsbara mål finnas som är relevanta att mäta. "Fler i arbete" måste anses vara ett dåligt mått mot bakgrund av att befolkningstillväxten är mycket hög liksom mot bakgrund av att högkonjunktur råder. Självklart får fler arbete i en sådan omvärld utan att ens arbetsmarknadsnämndens insatser behöver användas.

Det finns dock ett antal faktorer i tertiärrapporten som är oroväckande för en kommande utveckling där exempelvis ekonomin viker ner. För trots att Sverige nu har en stark ekonomisk tillväxt så finns det två huvudsakliga problem som det är viktigt att förbereda sig inför. För det första behöver såväl ekonomiska säkerhetsmarginaler som verksamheten i stort förberedas för hur verksamheten ska klara av en ekonomi som viker ner inom de kommande åren och hur staden då ska kunna hantera både en vikande ekonomi och den tudelning som redan nu finns på arbetsmarknaden. För det andra handlar det om att säkerställa att dagens arbetssökande har rätt kompetens då det i dag finns stora brister i matchningen mellan de sökandes kvalifikationer och de lediga jobbens krav.

Därför är det särskilt allvarligt att se att andelen aspiranter inom Jobbtorg Stockholm som är självförsörjande efter sex månader konstant har minskat sedan 2015. För samtidigt som målnivån har höjt och ekonomin i stort har växlat över till en högkonjunktur så har alltså resultaten sjunkit. Om inte majoriteten kan klara av att rusta människor i ett läge då Sveriges ekonomi går mycket väl kommer det att gå väldigt illa den dag tillväxten inte ger draghjälp. I en tid av ekonomisk nedgång är det dem med svagast fäste som kommer att pressas ut och om inte fler blir självförsörjande under goda tider så cementeras det utanförskap som redan i dag leder till ett högt mänskligt pris då många ställs utanför samhälle och jobb.

Vad gäller integrationsarbetet är det också allvarligt att se att fler enheter inom den egna regin för SFI prognosticeras ha underskott. Språket är i särklass en av de viktigaste faktorerna för att nyanlända snabbt kan komma i arbete och att staden självt inte klarar av ekonomin är oroväckande. Det visar också på vikten av att ständigt se över om ökad mångfald av utförare kan ge lägre kostnader samtidigt som kvaliteten säkras.

Vad gäller arbetet med att bidra till en bättre matchning är det oroväckande att man inte når målet om antalet kursdeltagare inom den gymnasiala vuxenutbildningens högskoleförberedande program som får godkända betyg. Det är uppenbart att det ställs högre och högre kompetenskrav för att ta de lediga jobben på svensk arbetsmarknad och då kan Stockholm stad inte nöja sig med att elever inte når de uppsatta målen. Förvaltningen skriver också att den målnivå som nu prognosticeras är liknande som förra året och detta ställer stora krav på majoriteten att vidta åtgärder för att höja kunskapsresultaten samtidigt som de är svaret skyldiga för varför dessa åtgärder inte redan är vidtagna. Allt annat är ett svek mot dem som behöver vuxenutbildningen för att skapa nya chanser i livet. Särskilt alarmerande är det att matematikresultaten haltar och att det i år väntas vara färre godkända från verksamheten i egenregi medan resultaten i den upphandlade verksamheten i stort ökar.

Det är alarmerande att den långa sjukfrånvaron är så hög och fortsätter öka. Särskilt alarmerande är det att det främst är kvinnor som drabbas och att kvinnors långvariga sjukfrånvaro med 1 procentenhet på ett år. Den största ökningen sker inom Jobbtorgsverksamheten. Det är bra att förvaltningen bedriver ett aktivt arbete när någon blivit sjuk för att förhindra att en kort sjukfrånvaro blir till långvarig sjukfrånvaro. Med anledning av den ökande sjukfrånvaron, så hög som 7,18 % inom Jobbtorgsverksamheten, och att den specifikt drabbar kvinnor hårdare, är det dock angeläget att verksamheten omedelbart ses över så att ytterligare sjukfrånvaro kan förhindras.

En fråga som framöver kommer att växa i omfång är nyanländas möjligheter att bedriva studier, ta lämpligt arbete och hitta bostad. Det är i grunden naturligt att förvaltningen pekar på att detta ska få en högre prioritet under åren. Men med tanke på att Sveriges arbetsmarknad redan är allvarligt tudelad mellan dem som har ett jobb och dem som står utanför krävs det mycket kraftfullare insatser än vad som presenterats hittills av majoritet. Alltför stort hopp sätts till de olika anställningsstöd som såväl majoritetens själva för fram som de stödformer som den nationella regeringen har lanserat. Givet att inte minst de nationella stödformerna ofta är dyra och ineffektiva så är det oroväckande att majoriteten verkar sakna idéer utöver att använda sig av dessa stödformer.

Insatser för att få personer som står långt från arbetsmarknaden i arbete bör inte bedrivas i projektform. Då behovet av dessa insatser är långvarigt och berör ett större antal individer kan arbetet inte bedrivas som enstaka projekt utan måste införlivas permanent i den ordinarie verksamheten.

Den bristande integrationen ställer stora krav på staden och förutsätter en tydlig planering och konkreta åtgärder för att nyanlända snabbt ska komma i arbete och kunna etablera sig i det svenska samhället. Dessvärre saknas en tydlig beredskap från majoriteten, vilket riskerar att många nyanlända istället kommer att bli predestinerade till ett utanförskap i Sverige och i Stockholm. Nationellt driver Alliansen en politik som bygger på sänkt skatt för att göra det mer lönsamt att arbeta, införandet av ett bidragstak för att det aldrig ska löna sig bättre att gå på bidrag än att jobba, skarpare krav på egna ansträngningar samt fler lärlingsjobb med lägre anställningskostnader så att fler kan lära sig jobbet på jobbet. Mer av den politiken behöver också bedrivas i Stockholm men tyvärr avstår majoriteten från detta.

Till tertiärrapporten finns även en bilaga som handlar om handlingsplanen mot den våldsbejakande extremismen. Ett starkt samhälle som håller ihop får inte lämna någon utanför. Det finns i dag områden och miljöer i Sverige som där människor upplever sig allt mer bortglömda, där utanförskapet är utbrett, och där framtidstron vänts till hopplöshet. Det är farligt – både för människorna som lever där, och för samhället i stort. Vi har en skyldighet att från politiskt håll göra allt vi kan för att bryta den utvecklingen. Precis som förvaltningen påpekar så kan nämndens generella uppdrag med inbörden att underlätta för personer med en svag ställning på arbetsmarknaden att komma i arbete eller studier bedöms vara viktigt för att förebygga risker för rekrytering till extremism.

Vi får dock inte vara naiva över det hot som våldsbejakande extremism utgör. Att bryta utanförskap och få fler i arbete slår undan benen för del av rekryteringen till extrema kretsar vilket gör hela

samhället tryggare men vi kan inte heller inte inbilla oss att ett jobb är ett botemedel för den som redan är förblindad av hat mot det svenska samhället. Därför behöver det förebyggande arbetet konstant ske i nära dialog och samverkan med polis och säkerhetspolis. Det är positivt att förvaltningen är tydlig med att alla brott ska anmälas och man har viss samverkan med polisen, men det bör med största sannolikhet skärpas för att alla goda krafter i samhället tillsammans ska kunna pressa tillbaka den röta som extremismen utgör.

Stockholm står, liksom stora delar av världen, inför ett allvarligt och eskalerande hot från våldsbejakande extremistiska grupperingar. Det blev inte minst smärtsamt tydligt fredagen den 7 april 2017, när Stockholm blev utsatt för ett dödsbringande terrorattentat. Nyligen meddelade också Säkerhetspolisen att omfattningen av detta hot är väsentligt mycket större än vad som tidigare har varit känt. 2010, då Stockholm förra gången utsattes för ett attentat, bedömde SÄPO att det fanns omkring 200 våldsbejakande islamistiska extremister i Sverige. Nu bedöms de vara tusentals.

Försvaret av vårt öppna, demokratiska samhälle och av Stockholm som en öppen stad är därför en högst angelägen fråga som inte får bli föremål för partipolitisk konflikt. För att säkra våra invånares trygghet mot hot från våldsbejakande extremister krävs såväl polisiära som sociala insatser. Arbetet mot våldsbejakande extremism handlar om att arbeta mot samtliga de hot som SÄPO bedömer kan skada demokratin: extremistisk islamism, vit makt-miljön och den så kallat autonoma vänstern. Stockholms stad står inför stora utmaningar framöver och därför måste vi, tillsammans med berörda parter och relevant sakkunskap, arbeta kunskapsbaserat och med tydliga strukturer och insatser.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism fastställdes av kommunfullmäktige den 16 maj 2016 som riktlinjer till stadens trygghets och säkerhetsprogram.

Om Alliansen hade styrt hade hela processen sett annorlunda ut från början, från antagandet av den stadsövergripande strategin mot våldsbejakande extremism till att de lokala handlingsplanerna skulle ha utgått från en central mall som skulle ha upprättats utifrån Försvärshögskolans (FHS) expertis.

Våra partier hade velat se en samordnad stadsövergripande process grundad på beprövad erfarenhet och stödd på extern expertis från FHS för att ta fram en central mall för de lokala handlingsplanerna, vilket vi också underströk i samband med att den stadsövergripande strategin antogs av kommunfullmäktige 2016.

Vi har efterfrågat, men inte fått gehör för, konkreta och uppföljningsbara indikatorer med avseende på effekt, inte genomförda aktiviteter, i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det fanns i kommunstyrelsens direktiv till nämnderna framförallt tolv punkter som är väsentliga, punkter som inte är tillräckligt beaktade i det föreliggande förslaget till reviderad handlingsplan. Dessa tolv punkter är följande.

1. Kompetens från FHS och dialog med polisen

Alliansen har krävt att stadsdelsnämndernas lokala handlingsplaner ska följa en central mall utformad i samarbete med Försvarshögskolan (FHS) och utgå från lokala förutsättningar och utformas i dialog med polis om hur den specifika situationen i stadsdelen ser ut.

Någon central mall har aldrig upprättats, men som en följd av att Alliansen krävde att handlingsplanerna i efterhand skulle analyseras och bedömas av relevant expertis från FHS skedde så i efterhand inför beslutet i kommunstyrelsen i juni. På så vis gjordes, på Alliansens initiativ, en genomgång av FHS av planerna med förslag på åtgärder, tillägg och förändringar av varje enskild handlingsplan. På så vis har det funnits ett kvalitetssäkrat underlag från ledande akademisk expertis på området som grund för kommunstyrelsens direktiv till nämnderna om att revidera handlingsplanerna. Men FHS förefaller inte ha varit involverade i revideringen av handlingsplanen, vilket gör att den relevanta expertisen än en gång saknas i den konkreta utformningen.

2. Stadsövergripande förhållningssätt och lägesbild

Alliansen har krävt ett stadsövergripande och gemensamt förhållningssätt för hur stadens nämnder ska agera när personer med våldsbejakande extrema tendenser identifieras samt att en stadsövergripande lägesbild årligen behöver presenteras för kommunstyrelsen.

En stadsövergripande utbildningsplan är under utarbetande och att stadens nätverk av samordnare bistår den centrala samordnaren i arbetet att prioritera verksamheter för utbildning. Kommunstyrelsen ska tydliggöra processen för nämnderna för revidering av handlingsplaner och uppföljning av arbetet och handlingsplanerna ska revideras årligen utifrån aktuell lägesbild varefter kommunstyrelsen ska redovisa en samlad lägesbild för staden. Handlingsplanerna och deras aktiviteter ska följs upp inom ramen för ordinarie uppföljning. Vidare är det angeläget att kommunstyrelsen aktivt bedriver ett utvecklingsarbete för att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt.

3. Utbildning, kompetensutveckling och kunskapsstöd

Alliansen har krävt god tillgång till adekvat utbildning och ett kontinuerligt kunskapsstöd till medarbetare inom socialtjänst m.fl. som kommer i kontakt såväl med människor som riskerar att radikaliseras. Därför måste en plan för kompetensutveckling inom dessa frågor upprättas. I detta behöver det även klargöras vilket behov det finns att anställa medarbetare med särskild expertis.

Stadens centrala samordnare samverkar med externa myndigheter, nätverk och akademi och upprätthåller regelbunden kontakt med Försvarshögskolan och andra relevanta aktörer i syfte att hålla staden uppdaterad kring pågående och avslutad forskning. Men kompetensutvecklande insatser behövs i hela stadens organisation, inte endast centralt. Hur detta ska åstadkommas måste tydligt framgå av handlingsplanen för varje nämnd.

4. Stärkt samarbete och samverkan

Alliansen har krävt ett tätare samarbete mellan myndigheter och samhällsinstitutioner såsom polis, säkerhetspolis, skola och socialtjänst. För att stärka arbetet och fånga upp potentiella extremister har Alliansen förordat att så långt lagen medger häva sekretessen mellan stadens nämnder så att information kan delas när så krävs.

Det måste därför framgå av handlingsplanerna hur stadsdelsnämnderna inom ramen för samverkan mellan skola och socialtjänst tillsammans med polis ta fram rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer. De rättsutredningar som har initierats av kommunstyrelsen för att klargöra sekretessregler för stadens verksamheter och möjligheter till informationsöverföring internt och externt måste delges nämnderna och ligga till grund för effektivare samverkan.

5. Förebyggande och uppsökande arbete mot radikaliserings

Alliansen har krävt en plan för vilka insatser som ska erbjudas ungdomar som riskerar att dras in i extremistiska miljöer och deras familjer samt att uppsökande arbete bör bedrivas även på nätet för att nå rätt målgrupper.

Stadsdelsnämnder måste därför i sina handlingsplaner tydligare ange hur de inom ramen för samverkan mellan skola och socialtjänst tillsammans med polis ska ta fram rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer. Likaså måste socialnämnden i sin handlingsplan uppge hur den avser att utveckla sitt uppsökande arbete mot de grupper som finns i närheten av våldsbejakande extremistiska organisationer och miljöer, inklusive på internet.

6. Informationsinsatser till medborgarna

En plan behövs för vilka informationsinsatser som ska riktas till medborgarna, som vart man kan vända sig om man misstänker att någon i ens närhet blir radikaliserad.

Stadens insatser i detta hänseende behöver utvecklas mer än vad som anges i det föreliggande ärendet. Det är inte tillräckligt att utbildningsnämnden skapar en kunskapsbank för lärare om ämnet samt att beskriva hur skolorna arbetar mot propaganda och för att göra sina elever källkritiska. Utbildningsnämnden måste tillse att samtliga skolor i staden löpande samverkar med socialtjänst och polis för att, närhelst behov uppstår av gemensam hantering kring radikaliserade individer, ha väl inarbetade rutiner.

7. Avhopparverksamhet

Alliansen har krävt avhopparverksamheter för radikaliserade som vill lämna den extrema miljön. Det är nödvändigt att en länsöverskridande avhopparverksamhet för våldsbejakande islamistiska extremister inrättas.

I ärendet anges att avhopparverksamhet erbjuds inom ramen för sociala insatsgrupper och den stadsövergripande avhopparverksamheten. Vi har rest farhågor huruvida de sociala insatsgrupperna är rätt enheter för denna verksamhet, dels därför att avhopparverksamhet ligger vid sidan av insatsgruppernas primära syfte, som är att motverka att unga människor fastnar i kriminalitet, dels därför att insatsgrupperna inte besitter adekvat kompetens i tillräcklig omfattning. Vi anser därför att det inte är tillfredsställande att avhopparverksamheten åläggs de sociala insatsgrupperna.

8. Involvera teologiskt skolade och civilsamhällesaktörer

Alliansen har drivit kravet att involvera civilsamhällesaktörer i arbetet med avradikalisering för att stävja rekrytering till extrema miljöer behöver involveras. Här har teologiskt skolade personer och imamer enligt expertisen en viktig roll.

Stadsdelsnämnderna ska beakta utökad samverkan med olika aktörer i civilsamhället i frågan om våldsbejakande extremism, samt att grupper som arbetar med avradikalisering ska bestå av representanter från olika myndigheter och aktörer inklusive företrädare för trosamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället. Men det behöver tydligare anges hur stadsdelsnämnderna konkret ska gå till väga för att stävja religiöst motiverad islamistisk extremism.

9. Inga bidrag till odemokratiska organisationer

Stadsdelsnämnderna i Stockholm behöver se över sina lokala bidrag och säkerställa att inga medel ges till organisationer eller föreningar som inte vilar på demokratins grundvalar.

Det är otillfredsställande att det saknas stadsövergripande riktlinjer avseende detta. Inga stöd i form av ekonomiska bidrag får ske från staden till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rätts-

statens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till eller möjliggör våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant samt att bidrag följs upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden.

10. Angivande av islamistiska miljöer

Alliansen har krävt att det särskilt anges att våldsbejakande islamism för utgör det främsta hotet. Det främsta attentatshotet mot Sverige kommer från våldsbejakande islamistiska miljöer och i synnerhet återvändande jihadister.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning har under våren 2017 lyft fram att det främsta attentatshotet mot Sverige kommer från våldsbejakande islamistiska miljöer. Detta styrks ytterligare av de uppgifter som SÄPO lämnade den 16 juni om den dramatiska ökningen av mängden våldsbejakande islamister i Sverige. Detta förhållande behöver tydligare avspeglas i handlingsplanerna, både som bakomliggande orsak och med avseende på vilka åtgärder och arbetssätt det specifikt fordras från stadens sida.

11. Samband mellan extremism och hederskultur

Alliansen har krävt att hedersrelaterat våld och förtryck nämns i handlingsplanerna. Hederskultur är en problematik för sig, men det finns belagt ett samband med islamistisk extremism.

Det måste skarpas tydliggöras i samtliga handlingsplaner att nämnderna i arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att beakta kopplingen till stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

12. Samverkan med bostadsbolagen

Alliansen har krävt att nämnderna ska uppmanas att samverka med bostadsbolagen. Internationella erfarenheter visar att sådan samverkan kan vara till stor hjälp i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det måste mer konkret anges vilka åtgärder handlingsplanen avser för att nämnderna tillsammans med stadens bostadsbolag och lokala aktörer ska genomföra åtgärder för att underlätta integrering och motverka utanförskap samt att ett stadsövergripande arbete påbörjas för att utreda hur bostadsbolagen kan bistå i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Återremiss

Vi kan sammanfattningsvis konstatera att det föreliggande ärendet inte lever upp till de direktiv som en blocköverskridande majoritet i kommunstyrelsen stod bakom. Såväl i enskildheter som sammantaget är stadens handlingsplaner alltför otillfredsställande. Särskilt anmärkningsvärt är att ett samlat grepp kring frågorna alltför sak-

nas, trots att hoten från våldsbejakande extremism om något har skärpts ytterligare de senaste månaderna.

Alliansen värdesätter breda och blocköverskridande överenskommelser i strategiskt viktiga frågor för staden. Men sådana överenskommelser kan inte ske till priset av att sakinnehållet blir alltför urvattnat. Och överenskommelserna förlorar sitt syfte om deras intentioner inte efterlevs i det fortsatta arbetet. I detta fall kan vi konstatera att vi upprepade gånger under mandatperioden visat god vilja i att gemensamt driva arbetet mot våldsbejakande extremism framåt. Men det konkreta resultatet i form av ett skärpt, stärkt och professionaliserat systematiskt arbete mot våldsbejakande extremism uteblir alltjämt. Därför kan vi inte ställa oss bakom föreliggande handlingsplan utan yrkar att det återremitteras för att kompletteras enligt ovanstående.

Ersättaryttrande

Ersättaren Ofelia Namazova (KD) lämnade följande ersättaryttrande.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar följande

1. Förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis
2. Handlingsplan mot våldsbejakande extremism enligt bilaga till tertialrapporten återremitteras för vidare beredning
3. Därutöver anförs följande.

Tertialrapport 2 för arbetsmarknadsnämnden visar en ekonomi med visst överskott, samtidigt är vi oroliga för de framförda politiska prioriteringar som sker i nämnden och dess konsekvenser framöver.

För en bra uppföljning av mått och nyckeltal måste realistiska, tillförlitliga och uppföljningsbara mål finnas som är relevanta att mäta. "Fler i arbete" måste anses vara ett dåligt mått mot bakgrund av att befolkningstillväxten är mycket hög liksom mot bakgrund av att högkonjunktur råder. Självlärt får fler arbete i en sådan omvärld utan att ens arbetsmarknadsnämndens insatser behöver användas.

Det finns dock ett antal faktorer i tertialrapporten som är oroväckande för en kommande utveckling där exempelvis ekonomin viker ner. För trots att Sverige nu har en stark ekonomisk tillväxt så finns det två huvudsakliga problem som det är viktigt att förbereda sig inför. För det första behöver såväl ekonomiska säkerhetsmarginaler som verksamheten i stort förberedas för hur verksamheten ska klara av en ekonomi som viker ner inom de kommande åren och hur staden då ska kunna hantera både en vikande ekonomi och den tudelning som redan nu finns på arbetsmarknaden. För det andra handlar det om att säkerställa att dagens arbetssökande har rätt kompetens

då det i dag finns stora brister i matchningen mellan de sökandes kvalifikationer och de lediga jobbens krav.

Därför är det särskilt allvarligt att se att andelen aspiranter inom Jobbtorg Stockholm som är självförsörjande efter sex månader konstant har minskat sedan 2015. För samtidigt som målnivån har höjt och ekonomin i stort har växlat över till en högkonjunktur så har alltså resultaten sjunkit. Om inte majoriteten kan klara av att rusta människor i ett läge då Sveriges ekonomi går mycket väl kommer det att gå väldigt illa den dag tillväxten inte ger draghjälp. I en tid av ekonomisk nedgång är det dem med svagast fäste som kommer att pressas ut och om inte fler blir självförsörjande under goda tider så cementeras det utanförskap som redan i dag leder till ett högt mänskligt pris då många ställs utanför samhälle och jobb.

Vad gäller integrationsarbetet är det också allvarligt att se att fler enheter inom den egna regin för SFI prognosticeras ha underskott. Språket är i särklass en av de viktigaste faktorerna för att nyanlända snabbt kan komma i arbete och att staden självt inte klarar av ekonomin är oroväckande. Det visar också på vikten av att ständigt se över om ökad mångfald av utförare kan ge lägre kostnader samtidigt som kvaliteten säkras.

Vad gäller arbetet med att bidra till en bättre matchning är det oroväckande att man inte når målet om antalet kursdeltagare inom den gymnasiala vuxenutbildningens högskoleförberedande program som får godkända betyg. Det är uppenbart att det ställs högre och högre kompetenskrav för att ta de lediga jobben på svensk arbetsmarknad och då kan Stockholm stad inte nöja sig med att elever inte når de uppsatta målen. Förvaltningen skriver också att den målnivå som nu prognosticeras är liknande som förra året och detta ställer stora krav på majoriteten att vidta åtgärder för att höja kunskapsresultaten samtidigt som de är svaret skyldiga för varför dessa åtgärder inte redan är vidtagna. Allt annat är ett svek mot dem som behöver vuxenutbildningen för att skapa nya chanser i livet. Särskilt alarmerande är det att matematikresultaten haltar och att det i år väntas vara färre godkända från verksamheten i egen regi medan resultaten i den upphandlade verksamheten i stort ökar.

Det är alarmerande att den långa sjukfrånvaron är så hög och fortsätter öka. Särskilt alarmerande är det att det främst är kvinnor som drabbas och att kvinnors långvariga sjukfrånvaro med 1 procentenhet på ett år. Den största ökningen sker inom Jobbtorgsverksamheten. Det är bra att förvaltningen bedriver ett aktivt arbete när någon blivit sjuk för att förhindra att en kort sjukfrånvaro blir till långvarig sjukfrånvaro. Med anledning av den ökande sjukfrånvaron, så hög som 7,18 % inom Jobbtorgsverksamheten, och att den specifikt drabbar kvinnor hårdare, är det dock angeläget att verksamheten omedelbart ses över så att ytterligare sjukfrånvaro kan förhindras.

En fråga som framöver kommer att växa i omfång är nyanländas möjligheter att bedriva studier, ta lämpligt arbete och hitta bostad. Det är i grunden naturligt att förvaltningen pekar på att detta ska få en högre prioritet under åren. Men med tanke på att Sveriges arbetsmarknad redan är allvarligt tudelad mellan dem som har ett jobb och dem som står utanför krävs det mycket kraftfullare insatser än vad som presenterats hittills av majoritet. Alltför stort hopp sätts till de olika anställningsstöd som såväl majoritetens själva för fram som de stödformer som den nationella regeringen har lanserat. Givet att inte minst de nationella stödformerna ofta är dyra och ineffektiva så är det oroväckande att majoriteten verkar sakna idéer utöver att använda sig av dessa stödformer.

Insatser för att få personer som står långt från arbetsmarknaden i arbete bör inte bedrivas i projektform. Då behovet av dessa insatser är långvarigt och berör ett större antal individer kan arbetet inte bedrivas som enstaka projekt utan måste införlivas permanent i den ordinarie verksamheten.

Den bristande integrationen ställer stora krav på staden och förutsätter en tydlig planering och konkreta åtgärder för att nyanlända snabbt ska komma i arbete och kunna etablera sig i det svenska samhället. Dessvärre saknas en tydlig beredskap från majoriteten, vilket riskerar att många nyanlända istället kommer att bli predestinerade till ett utanförskap i Sverige och i Stockholm. Nationellt driver Alliansen en politik som bygger på sänkt skatt för att göra det mer lönsamt att arbeta, införandet av ett bidragstak för att det aldrig ska löna sig bättre att gå på bidrag än att jobba, skarpare krav på egna ansträngningar samt fler lärlingsjobb med lägre anställningskostnader så att fler kan lära sig jobbet på jobbet. Mer av den politiken behöver också bedrivas i Stockholm men tyvärr avstår majoriteten från detta.

Till tertiärrapporten finns även en bilaga som handlar om handlingsplanen mot den våldsbejakande extremismen. Ett starkt samhälle som håller ihop får inte lämna någon utanför. Det finns i dag områden och miljöer i Sverige som där människor upplever sig allt mer bortglömda, där utanförskapet är utbrett, och där framtidstron vänts till hopplöshet. Det är farligt – både för människorna som lever där, och för samhället i stort. Vi har en skyldighet att från politiskt håll göra allt vi kan för att bryta den utvecklingen. Precis som förvaltningen påpekar så kan nämndens generella uppdrag med inbörden att underlätta för personer med en svag ställning på arbetsmarknaden att komma i arbete eller studier bedöms vara viktigt för att förebygga risker för rekrytering till extremism.

Vi får dock inte vara naiva över det hot som våldsbejakande extremism utgör. Att bryta utanförskap och få fler i arbete slår undan

benen för del av rekryteringen till extrema kretsar vilket gör hela samhället tryggare men vi kan inte heller inte inbilla oss att ett jobb är ett botemedel för den som redan är förblindad av hat mot det svenska samhället. Därför behöver det förebyggande arbetet konstant ske i nära dialog och samverkan med polis och säkerhetspolis. Det är positivt att förvaltningen är tydlig med att alla brott ska anmälas och man har viss samverkan med polisen, men det bör med största sannolikhet skärpas för att alla goda krafter i samhället tillsammans ska kunna pressa tillbaka den röta som extremismen utgör.

Stockholm står, liksom stora delar av världen, inför ett allvarligt och eskalerande hot från våldsbejakande extremistiska grupperingar. Det blev inte minst smärtsamt tydligt fredagen den 7 april 2017, när Stockholm blev utsatt för ett dödsbringande terrorattentat. Nyligen meddelade också Säkerhetspolisen att omfattningen av detta hot är väsentligt mycket större än vad som tidigare har varit känt. 2010, då Stockholm förra gången utsattes för ett attentat, bedömde SÄPO att det fanns omkring 200 våldsbejakande islamistiska extremister i Sverige. Nu bedöms de vara tusentals.

Försvaret av vårt öppna, demokratiska samhälle och av Stockholm som en öppen stad är därför en högst angelägen fråga som inte får bli föremål för partipolitisk konflikt. För att säkra våra invånares trygghet mot hot från våldsbejakande extremister krävs såväl polisiära som sociala insatser. Arbetet mot våldsbejakande extremism handlar om att arbeta mot samtliga de hot som SÄPO bedömer kan skada demokratin: extremistisk islamism, vit makt-miljön och den så kallat autonoma vänstern. Stockholms stad står inför stora utmaningar framöver och därför måste vi, tillsammans med berörda parter och relevant sakkunskap, arbeta kunskapsbaserat och med tydliga strukturer och insatser.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism fastställdes av kommunfullmäktige den 16 maj 2016 som riktlinjer till stadens trygghets och säkerhetsprogram.

Om Alliansen hade styrt hade hela processen sett annorlunda ut från början, från antagandet av den stadsövergripande strategin mot våldsbejakande extremism till att de lokala handlingsplanerna skulle ha utgått från en central mall som skulle ha upprättats utifrån För-svarshögskolans (FHS) expertis.

Våra partier hade velat se en samordnad stadsövergripande process grundad på beprövad erfarenhet och stödd på extern expertis från FHS för att ta fram en central mall för de lokala handlingsplanerna, vilket vi också underströk i samband med att den stadsövergripande strategin antogs av kommunfullmäktige 2016.

Vi har efterfrågat, men inte fått gehör för, konkreta och uppföljningsbara indikatorer med avseende på effekt, inte genomförda aktiviteter, i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det fanns i kommunstyrelsens direktiv till nämnderna framförallt tolv punkter som är väsentliga, punkter som inte är tillräckligt beaktade i det föreliggande förslaget till reviderad handlingsplan. Dessa tolv punkter är följande.

1. Kompetens från FHS och dialog med polisen

Alliansen har krävt att stadsdelsnämndernas lokala handlingsplaner ska följa en central mall utformad i samarbete med Försvarshögskolan (FHS) och utgå från lokala förutsättningar och utformas i dialog med polis om hur den specifika situationen i stadsdelen ser ut.

Någon central mall har aldrig upprättats, men som en följd av att Alliansen krävde att handlingsplanerna i efterhand skulle analyseras och bedömas av relevant expertis från FHS skedde så i efterhand inför beslutet i kommunstyrelsen i juni. På så vis gjordes, på Alliansens initiativ, en genomgång av FHS av planerna med förslag på åtgärder, tillägg och förändringar av varje enskild handlingsplan. På så vis har det funnits ett kvalitetssäkrat underlag från ledande akademisk expertis på området som grund för kommunstyrelsens direktiv till nämnderna om att revidera handlingsplanerna. Men FHS förefaller inte ha varit involverade i revideringen av handlingsplanen, vilket gör att den relevanta expertisen än en gång saknas i den konkreta utformningen.

2. Stadsövergripande förhållningssätt och lägesbild

Alliansen har krävt ett stadsövergripande och gemensamt förhållningssätt för hur stadens nämnder ska agera när personer med våldsbejakande extrema tendenser identifieras samt att en stadsövergripande lägesbild årligen behöver presenteras för kommunstyrelsen.

En stadsövergripande utbildningsplan är under utarbetande och att stadens nätverk av samordnare bistår den centrala samordnaren i arbetet att prioritera verksamheter för utbildning. Kommunstyrelsen ska tydliggöra processen för nämnderna för revidering av handlingsplaner och uppföljning av arbetet och handlingsplanerna ska revideras årligen utifrån aktuell lägesbild varefter kommunstyrelsen ska redovisa en samlad lägesbild för staden. Handlingsplanerna och deras aktiviteter ska följs upp inom ramen för ordinarie uppföljning. Vidare är det angeläget att kommunstyrelsen aktivt bedriver ett utvecklingsarbete för att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt.

3. Utbildning, kompetensutveckling och kunskapsstöd

Alliansen har krävt god tillgång till adekvat utbildning och ett kontinuerligt kunskapsstöd till medarbetare inom socialtjänst m.fl. som kommer i kontakt såväl med människor som riskerar att radikaliseras. Därför måste en plan för kompetensutveckling inom dessa frågor upprättas. I detta behöver det även klargöras vilket behov det finns att anställa medarbetare med särskild expertis.

Stadens centrala samordnare samverkar med externa myndigheter, nätverk och akademi och upprätthåller regelbunden kontakt med Försvarshögskolan och andra relevanta aktörer i syfte att hålla staden uppdaterad kring pågående och avslutad forskning. Men kompetensutvecklande insatser behövs i hela stadens organisation, inte endast centralt. Hur detta ska åstadkommas måste tydligt framgå av handlingsplanen för varje nämnd.

4. Stärkt samarbete och samverkan

Alliansen har krävt ett tätare samarbete mellan myndigheter och samhällsinstitutioner såsom polis, säkerhetspolis, skola och socialtjänst. För att stärka arbetet och fånga upp potentiella extremister har Alliansen förordat att så långt lagen medger häva sekretessen mellan stadens nämnder så att information kan delas när så krävs.

Det måste därför framgå av handlingsplanerna hur stadsdelsnämnderna inom ramen för samverkan mellan skola och socialtjänst tillsammans med polis ta fram rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer. De rättsutredningar som har initierats av kommunstyrelsen för att klargöra sekretessregler för stadens verksamheter och möjligheter till informationsöverföring internt och externt måste delges nämnderna och ligga till grund för effektivare samverkan.

5. Förebyggande och uppsökande arbete mot radikaliserings

Alliansen har krävt en plan för vilka insatser som ska erbjudas ungdomar som riskerar att dras in i extremistiska miljöer och deras familjer samt att uppsökande arbete bör bedrivas även på nätet för att nå rätt målgrupper.

Stadsdelsnämnder måste därför i sina handlingsplaner tydligare ange hur de inom ramen för samverkan mellan skola och socialtjänst tillsammans med polis ska ta fram rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer. Likaså måste socialnämnden i sin handlingsplan uppge hur den avser att utveckla sitt uppsökande arbete mot de grupper som finns i närheten av våldsbejakande extremistiska organisationer och miljöer, inklusive på internet.

6. Informationsinsatser till medborgarna

En plan behövs för vilka informationsinsatser som ska riktas till medborgarna, som vart man kan vända sig om man misstänker att någon i ens närhet blir radikaliserad.

Stadens insatser i detta hänseende behöver utvecklas mer än vad som anges i det föreliggande ärendet. Det är inte tillräckligt att utbildningsnämnden skapar en kunskapsbank för lärare om ämnet samt att beskriva hur skolorna arbetar mot propaganda och för att göra sina elever källkritiska. Utbildningsnämnden måste tillse att samtliga skolor i staden löpande samverkar med socialtjänst och polis för att, närhelst behov uppstår av gemensam hantering kring radikaliserade individer, ha väl inarbetade rutiner.

7. Avhopparverksamhet

Alliansen har krävt avhopparverksamheter för radikaliserade som vill lämna den extrema miljön. Det är nödvändigt att en länsöverskridande avhopparverksamhet för våldsbejakande islamistiska extremister inrättas.

I ärendet anges att avhopparverksamhet erbjuds inom ramen för sociala insatsgrupper och den stadsövergripande avhopparverksamheten. Vi har rest farhågor huruvida de sociala insatsgrupperna är rätt enheter för denna verksamhet, dels därför att avhopparverksamhet ligger vid sidan av insatsgruppernas primära syfte, som är att motverka att unga människor fastnar i kriminalitet, dels därför att insatsgrupperna inte besitter adekvat kompetens i tillräcklig omfattning. Vi anser därför att det inte är tillfredsställande att avhopparverksamheten åläggs de sociala insatsgrupperna.

8. Involvera teologiskt skolade och civilsamhällesaktörer

Alliansen har drivit kravet att involvera civilsamhällesaktörer i arbetet med avradikalisering för att stävja rekrytering till extrema miljöer behöver involveras. Här har teologiskt skolade personer och imamer enligt expertisen en viktig roll.

Stadsdelsnämnderna ska beakta utökad samverkan med olika aktörer i civilsamhället i frågan om våldsbejakande extremism, samt att grupper som arbetar med avradikalisering ska bestå av representanter från olika myndigheter och aktörer inklusive företrädare för trosamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället. Men det behöver tydligare anges hur stadsdelsnämnderna konkret ska gå till väga för att stävja religiöst motiverad islamistisk extremism.

9. Inga bidrag till odemokratiska organisationer

Stadsdelsnämnderna i Stockholm behöver se över sina lokala bidrag och säkerställa att inga medel ges till organisationer eller föreningar som inte vilar på demokratins grundvalar.

Det är otillfredsställande att det saknas stadsövergripande riktlinjer avseende detta. Inga stöd i form av ekonomiska bidrag får ske från staden till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rätts-

statens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till eller möjliggör våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant samt att bidrag följs upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden.

10. Angivande av islamistiska miljöer

Alliansen har krävt att det särskilt anges att våldsbejakande islamism för utgör det främsta hotet. Det främsta attentatshotet mot Sverige kommer från våldsbejakande islamistiska miljöer och i synnerhet återvändande jihadister.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning har under våren 2017 lyft fram att det främsta attentatshotet mot Sverige kommer från våldsbejakande islamistiska miljöer. Detta styrks ytterligare av de uppgifter som SÄPO lämnade den 16 juni om den dramatiska ökningen av mängden våldsbejakande islamister i Sverige. Detta förhållande behöver tydligare avspeglas i handlingsplanerna, både som bakomliggande orsak och med avseende på vilka åtgärder och arbetssätt det specifikt fordrar från stadens sida.

11. Samband mellan extremism och hederskultur

Alliansen har krävt att hedersrelaterat våld och förtryck nämns i handlingsplanerna. Hederskultur är en problematik för sig, men det finns belagt ett samband med islamistisk extremism.

Det måste skarpas tydliggöras i samtliga handlingsplaner att nämnderna i arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att beakta kopplingen till stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

12. Samverkan med bostadsbolagen

Alliansen har krävt att nämnderna ska uppmanas att samverka med bostadsbolagen. Internationella erfarenheter visar att sådan samverkan kan vara till stor hjälp i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det måste mer konkret anges vilka åtgärder handlingsplanen avser för att nämnderna tillsammans med stadens bostadsbolag och lokala aktörer ska genomföra åtgärder för att underlätta integrering och motverka utanförskap samt att ett stadsövergripande arbete påbörjas för att utreda hur bostadsbolagen kan bistå i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Återremiss

Vi kan sammanfattningsvis konstatera att det föreliggande ärendet inte lever upp till de direktiv som en blocköverskridande majoritet i kommunstyrelsen stod bakom. Såväl i enskildheter som sammantaget är stadens handlingsplaner alltför otillfredsställande. Särskilt anmärkningsvärt är att ett samlat grepp kring frågorna alltför sak-

nas, trots att hoten från våldsbejakande extremism om något har skärpts ytterligare de senaste månaderna.

Alliansen värdesätter breda och blocköverskridande överenskommelser i strategiskt viktiga frågor för staden. Men sådana överenskommelser kan inte ske till priset av att sakinnehållet blir alltför urvattnat. Och överenskommelserna förlorar sitt syfte om deras intentioner inte efterlevs i det fortsatta arbetet. I detta fall kan vi konstatera att vi upprepade gånger under mandatperioden visat god vilja i att gemensamt driva arbetet mot våldsbejakande extremism framåt. Men det konkreta resultatet i form av ett skärpt, stärkt och professionaliserat systematiskt arbete mot våldsbejakande extremism uteblir alltför. Därför kan vi inte ställa oss bakom föreliggande handlingsplan utan yrkar att det återremitteras för att kompletteras enligt ovanstående.

§11**Beslut om förändringar av delegationsordning för arbetsmarknadsförvaltningen**

AMN 2015-0012.01.01

Arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att delegera förtecknade ärenden och ärendegrupper enligt bilaga till förvaltningschefen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att förvaltningschefen får rätt att vidaredelegera förtecknade ärenden och ärendegrupper till annan anställd.
3. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att anmälan av beslut sker löpande till arbetsmarknadsnämnden om inte annat anges i delegationsförteckningen.
4. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att ordförande, eller vid dennes frånvaro vice ordförande, på nämndens vägnar får besluta i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Ärendet

Med delegationsbeslut avses ett beslut som egentligen ska fattas av nämnden, men där nämnden beslutat flytta över beslutanderätten till någon annan, beslutet delegeras. Detta görs formellt i ärendet delegationsordning. Eftersom nämnden ska ha det övergripande ansvaret för hela verksamheten kan ärenden som i enlighet med Kommunallagen (KL) 6 kap 34 § avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet inte delegeras.

Ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda får inte heller delegeras om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. I övriga ärenden gäller i huvudsak att nämnden själv får bedöma vad som ska delegeras.

Förändringarna i delegationsordningen är gjorda främst inom områdena ekonomi och personal med anledning av inrättande av en ny chefsnivå, biträdande stabs-/avdelningschef. Förändringarna är markerade i bifogat förslag.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017.

Beslutsgång

Ordföranden Mirja Räihä (S) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

§12**Anmälningssärenden**

Arbetsmarknadsnämnden lägger följande ärenden till handlingarna:

- a) Arbetsmarknadsnämndens protokoll från den 29 augusti 2017, justerat den 1 september 2017.
- b) Protokoll från möte med rådet för funktionshinderfrågor den 13 september 2017, justeras den 11 oktober 2017.
- c) Beslut fattade av tjänsteman enligt delegation inom området ekonomi/upphandling med dnr AMN 2017-0170, AMN 2017-0209, AMN 2017-0201, samt inom området personal med dnr AMN 2017-0187.
- d) Till nämnden inkomna handlingar till och med den 7 september 2017.
- e) Protokoll från förvaltningsgruppens möte den 14 september 2017 justerat den 18 september 2017.

§13**Nämndens frågor**

En skrivelse angående Traineejobb överlämnades från Johanna Sjö (M), Gulan Avci (L), Johan Fälldin (C) samt Ofelia Namazova (KD) till nämnden för beredning.

§ 14**Förvaltningsinformation**

Utvecklingschef Karin Eriksson-Bech lämnade följande information.

- Efter sammanträdet hålls ett föredrag av Lars Ahlenius, biträdande enhetschef, gällande sin verksamhet inom Jobbtorg City
-